

Profesor Adolf Riedel (1930–2010)

Profesor Adolf Riedel (1930–2010) Wspomnienie

Dominika MIERZWA-SZYMKOWIAK

Muzeum i Instytut Zoologii PAN, ul. Wilcza 64, 00-679 Warszawa
e-mail: dmierzwa@miiz.waw.pl

*Profesor Adolf Riedel był dla mnie Nauczycielem, Wychowawcą i Opiekunem.
Przywołując w pamięci osobę Profesora,
widzę pogodną twarz, słyszę życzliwe powitanie, czuję serdeczny uścisk dłoni.
Z przyjemnością wspominam rozmowy z Mistrzem malakologii,
a zarazem z człowiekiem niezwykle sympatycznym i skromnym.*

Adolf Riedel urodził się 24 lutego 1930 roku w Brwinowie koło Warszawy. Był synem Ludwika Riedla i Ireny Riedel z domu Schweitzer. Żona Profesora, dr Wanda Riedel z domu Elkner, jest emerytowanym nauczycielem akademickim Uniwersytetu Warszawskiego, a córka, Małgorzata Julia Riedel, jest pracownikiem naukowym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

W latach 1947–1952 studiował w Uniwersytecie Warszawskim na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym, gdzie uzyskał dyplom magistra filozofii w zakresie zoologii. W 1959 roku został doktorem nauk przyrodniczych w Instytucie Zoologii Polskiej Akademii Nauk na podstawie rozprawy pt. *Rewizja Zonitidae (Gastropoda) Polski*. Osiem lat później otrzymał stopień naukowy docenta (obecnie – doktora habilitowanego) nauk przyrodniczych w zakresie zoologii na Wydziale Biologii Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie rozprawy pt. *Zonitidae (Gastropoda) krajów kaukaskich*. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1974 roku, zaś profesora zwyczajnego w 1991 roku.

Kariere zawodową Adolf Riedel związał z Muzeum i Instytutem Zoologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie (MiZ PAN, dawniej Instytut Zoologii PAN). Pracował na stanowisku asystenta (1949–1954), adiunkta (1955–1968), samodzielnego pracownika naukowo-badawczego (1969–1974) i profesora (1974–1989). Pełnił funkcje: Kierownika Działu Bezkręgowców (1956–1972), Zastępcy Dyrektora ds. Ogólnych (1971–1977), Kierownika Muzeum Zoologicznego (1974–1975), Zastępcy Dyrektora ds. Naukowych (1978–1981), Kierownika Zakładu Morfologii i Systematyki (1981–1988).

W czasie pracy w MiIZ PAN Profesor Adolf Riedel, poza pracą ściśle naukową, był zaangażowany w działalność redakcyjno-wydawniczą jako członek komitetów, kolegiów oraz rad redakcyjnych czasopism naukowych i wydawnictw seryjnych m.in. *Annales Zoologici*, *Acta Ornithologica*, *Acta Theriologica*, *Fragmenta Faunistica*, *Katalog fauny Polski*, *Monografie fauny Polski*, *Atlas kartograficzny fauny Polski*. Był twórcą i wieloletnim naczelnym redaktorem wydawnictwa *Fauna Polski*. W latach 1968–1971 na Uniwersytecie Warszawskim prowadził wykłady monograficzne pt. *Wybrane zagadnienia malakologii* oraz *Ewolucja mięczaków*. Recenzował wiele prac magisterskich, rozpraw doktorskich i habilitacyjnych oraz opiniował wnioski o profesury.

Był sekretarzem Polskiego Zespołu do spraw Międzynarodowej Nomenklatury Zoologicznej (1959–1965) oraz członkiem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów (1983–1988). Należał do Prezydium Komitetu Zoologii (1984–1986), gdzie pełnił funkcję Zastępcy Przewodniczącego (1987–1989; 1990–1992). W latach 1991–1993 był członkiem Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych.

Profesor Adolf Riedel należał do szeregu towarzystw naukowych zarówno krajowych, jak i zagranicznych m.in. Polskiego Towarzystwa Zoologicznego, Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. M. Kopernika, Polskiego Związku Entomologicznego, Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Stowarzyszenia Malakologów Polskich, Société Française de Malacologie, *Unitas Malacologica Europaea*.

Zajmował się systematyką, faunistyką i zoogeografią ślimaków lądowych. Szczególnie interesował się rodziną szklarkowatych *Zonitidae*, którą uważał za słabo poznaną i wymagającą rewizji systematycznej w oparciu o cechy anatomiczne. Początkowo badał *Zonitidae* Polski, a następnie całej Palearktyki. Opisał około 150 taksonów. Dążył do poznania filogenezy i ewolucji szklarkowatych. Zwracał uwagę na zmienność wewnątrzgatunkową o charakterze ekologicznym i geograficznym. Wyniki badań Profesora A. Riedla stanowią poważny wkład do znajomości *Zonitidae*. Opublikował ponad 170 prac naukowych wśród których najważniejsze dzieła dotyczące fauny krajowej to *Ślimaki lądowe. Gastropoda terrestria* (*Katalog Fauny Polski* 1988) oraz *Arionacea – ślimaki krążałkowate i ślimakowate (Gastropoda, Stylommatophora)* (*Fauna Polski* 1973, we współautorstwie z prof. Andrzejem Wiktorem). Pełny wykaz publikacji można znaleźć w pracy A. WIKTORA, E. STWORZEWICZ i D. MIERZEWY, opublikowanej w 2010 roku w czasopiśmie *Folia malacologica*, tom 18, strony 51–57.

Zasługi Profesora dla malakologii zostały upamiętnione w nomenklaturze zoologicznej. Ponad 40 nazw taksonów zoologicznych powstało od imienia lub nazwiska Adolfa Riedla. 24 nazwy zostały nadane ślimakom, w tym 7 nazw ślimakom z rodziny *Zonitidae*: (*Oxychilus* (*Riedelius*) HUDEC, 1961; *Vitrea riedeli* DAMJANOV i PINTÉR, 1969; *Retinella* (*Riedeliella*) SCHLICKUM i STRAUCH, 1975; *Perpolita riedeli* SCHLICKUM i STRAUCH, 1975; *Vitrea riedeliana* PAGET, 1976; *Oxychilus riedeli* HAUSDORF, 1993; *Allaegopsis subriedeli* GITTENBERGER, 1999).

Został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1985). Uzyskał kilka nagród i wyróżnień od władz Polskiej Akademii Nauk (m.in. nagroda Sekretarza Nauk PAN za *Katalog ślimaków lądowych Polski*) oraz Medal 25-lecia PAN.

Profesor A. Riedel sprawował opiekę nad kolekcją malakologiczną MiIZ PAN liczącą ponad 800 tysięcy okazów. Przekazał do muzeum ponad 40 tysięcy okazów zebranych pod-

czas badań terenowych prowadzonych w różnych częściach świata (m.in. w Rosji, Rumuni, Austrii, Włoszech, Grecji, Francji, Bułgarii, Algierii, Maroku, Libanie, Syrii, Turcji, Korei Północnej i na Kubie). Dorobkiem Jego życia jest imponująca kolekcja ślimaków z rodziny *Zonitidae*. Zbiór liczy około 350 gatunków palearktycznych, w tym około 150 gatunków reprezentowanych przez okazy typowe (holo-, lekto-, syn- i paratypy). Dzięki licznym preparatom anatomiczno-systematycznym kolekcja uważana jest za unikatową w skali europejskiej i światowej, zaś *Zonitidae* za jedne z najlepiej poznanych pod względem anatomii, taksonomii oraz rozmieszczenia i charakteru występowania. Integralną częścią kolekcji jest zbiór piśmiennictwa malakologicznego utworzony i darowany przez Profesora.

Profesor Adolf Riedel zmarł 21 sierpnia 2010 roku. Pogrzeb odbył się 14 września 2010 roku na Cmentarzu Ewangelicko-Augsburskim w Warszawie. Rodzina, koledzy i współpracownicy pożegnali wybitnego malakologa, wspaniałego przyjaciela oraz szlachetnego człowieka.